

Lackner László

Anyámról, tétován

Ráfeledkezem drága kis anyámra, és fojtogatóan összerándulnak a torkomban az inak, izmok. Gunnyaszt a szétült, süppedt konyhai kanapén, akkora, mint egy étvágytalan kisiskolás, ő az egykori, kőszál egyenes feleség, anya, a községi varrókör mindenese. Meggömbült a háta, a szemét óriási, kék tengerszemmé nagyítja a szürkehályog operáció után felírt, sötétkeretes „SZTK”-s szemüveg .

Ha két hetente hazaszaladok a városból, már alig várja, hogy sorolhassa. – Lóg a mosogató ajtaja, a spájz kilincsből lepottyant a csavar, az olvasólámpában kiégett a villanykörte...

A sámlin kucorogva nekilátok az ajtónak. Új, kövérebb csavarokat kellett keresnem a rozsdás szerszámos ládikában, mert már másodízben estek ki a zsanérból. Megáll felettem, támaszkodik az asztalnak, közel hajol és hunyorogva figyeli a kezemet. – Erősebben csavard be, nehogy megint kiessen. Nem vagy itt, aztán kezembe marad megint a kilincs. Húzd meg jól!

Amint végzek, visszaereszkedik a kanapéra, mered maga elé, majd halkán megszólal. – A tyúkok, ma még nem kaptak enni. Megyek, elintézem.

– De anyu! – szólok rá csendesen. – Múltkor is leestél a lépcsőn. Nem szabad neked már elhagyni a lakást. Hagyd a fenébe, majd én megetetem őket. – És már indulok is ki a hátsó udvarba.

Dél van, de a három jószág még a ketrecében toporog idegesen. Kiengedem őket, rákukkantok a szénából tákolt fészekre, szétrúgták, tojás sehol. A három tyúk olyan nyiszlett, olyan vénséges, mint Walt Disney mókás rajzfilmjében a megkopasztott öreg kotlós.

Belépek a konyhába, nem szólok hozzá, mert látom ültében elbóbiskolt. Teszek két hasábot a tűzre, az ajtó becsukására felriad.

– Na, elbólintottál?

– Dehogys – hessegeti el kezével a vádat. – A szememet pihentettem. A macska? Nem láttad merre van?

– Kint szunyókál a terasz egyik foteljében.

– Azt nem üldözhetitek el – jelenti ki ellenkezést nem tűrő hangon. – Ő az én társam, már csak az maradt. Tudok gondoskodni róla.

– Jaj, anyu, senki sem akarja bántani Bözsit – nyugtatom meg. – A sertéshez ki kellett volna járkálnod, nem bírod a lépcsőt. A macska más, az bejön hozzád.

– Miért mondd, hogy nem tudok lemenni a lépcsőn – vágja oda dacosan. – Igen is le tudok.

– Amikor múlt héten itt volt Endre le akartál menni, megszedültél, ő kapott el – erősködöm.

Felhorkan. – Mit beszélt neked összevissza a bátyád. Nem is úgy volt.

Letottyank a mosogató elé, kinyitom az ajtaját, a kezemben marad. – A lógó zsanér kimarta a bútorlapot, át kell fúrni a csavarokat máshová – szólok hátra.

Felugrik, odacsoszog, mélyen lehajol az ajtólap fölé. – Elég, ha megszegezed – mondja. – Úgy jó lesz.

– Dehogys – háritom el. – Ha már neki látok, rendszeren megcsinálom. – Egyébként a tyúkokat meg le kellene vágni. Elöregedtek, tojást se adnak. Üres a fészük.

– Szó se lehet róla. Tegnap is tojtak.

– Hányat?

– Egyet.

– Vagy egyet se – kontrázok.

Odacsoszog a hűtőhöz és elővesz egy kis lábaskát. – Csülök pörkölt – mondja oda és mosolyog. Jól tudja, hogy imádom. Felteszi a lobogó tűzzel muzsikáló platnira, még egy darab fa hasábot

dob be az ajtaján, aztán összedörzsöli a tenyerét, jelezve, hogy na, ez is megvan. Ha hazavár bennünket, mindig nagyon készül, előre megfőzi, süti a kedvenc ételeinket. Mert a konyhában azért még ő az úr.

Végzek a mosogató ajtajával, felállok, és már mondja is a következőt: – Akkor kapsz ebédet, ha a fászlada lábát is megszegezed. Megszegezem.

Leülünk az ebédhez. Bárhol rendelek csülök pörköltet, nem az olyan az íze, nem esik olyan jól, mint otthon. Mit tud az én drága kis anyám, amit éttermek ilyen-olyan oklevéllel kitüntetett séfjei nem? A szeme sem a régi, egy kicsit remeg a keze, talán a memóriája is szelektív... Ráharapok az első bőrkés, enyhén zsíros, összetéveszthetetlenül hazai csülkös húsrá, olvad a fogam között, körbefutja a nyelvemet, rásimul az ízlelő bimbóimra és már-már kéjes érzés áramlik szét bennem.

Anyám is merít magának, madáreledelnyi kis húst, burgonyából is egy evőkanálnyit, aztán forgatja, nyámmogja a szájában. Rászólok.

– Menjünk el a fogorvoshoz. Látom, a protézis töri az ínyedet, nem tudsz rágni.

Gyorsan lenyeli a félig-meddig megaprózott ételt, majd rám szól. – Nem. Inkább arról beszélj, mi van Évával?

– Semmi – próbálom röviden lezárni a kényes témát. – Nem téma.

– Mi az, hogy nem téma? Szakítottatok?

– Szakítottunk.

Zsörtölődik. – Olyan rendes kis nő volt. Miért nem jöttetek ki?

– Mert nem illettünk össze.

– Ide hozod. Bemutatod. Megszerettem – folytatja a kínzásomat. – Megpucolta az ablakokat, kitakarított. Mi a hétszentség bajod volt vele?

– Anyu – váltok hangot. – Mindig fáradt volt, kedvetlen, akkor is, ha egész nap lazított.

– Bolond vagy, mint apád. Az is állandóan erőszakoskodott, az is állandóan csak azt akarta.

– Nyugi! – csavarintok a témán. – Van egy aranyos kis nő, kollégám az iskolában, nagyon összehangolódtunk.

– Egy újabb nő? – legyint. – Hajjaj! Vigyázz kisfiam, nehogy kicsalják a pénzedet.

Eleget piszkált, úgy gondoltam, itt az idő, hogy feltegyem a régóta bennem feszülő kényes kérdést, és én is visszabökjek neki. – Anyu, ti akartatok engem egyáltalán, vagy csak, úgy...

– Mit beszélsz? – kaffan rám.

– Bátyám tizenegy évvel idősebb nálam. Apu negyvennégy éves volt, te harminchárom. Tombolt a második világháború. Ki akarhatott akkor gyereket?

De már abban a pillanatban megbántam, hogy előhoztam.

Felugrik. Lecsapja a villát. – Ugye kisfiam, neked már el kell menned. Elszaladt az idő.

– El – hagyom rá, elfogadom, hogy kirúgott, de azért az utolsó falatokat még sietve betömöm a számba.

x

Időközben felbéreltünk mellé egy asszonyt, hogy naponta háromszor lépjen át hozzá, és segítse felkelni, reggeliztesse, ebédeltesse meg, és támogassa a lefekvésben. Néhány napra rá a nő felhívta bátyámat és panaszkodott, hogy, nem bír vele, parancsolgat, le akar menni a lépcsőn, ő akarja kiengedni az állatokat.

Másnap bátyámmal és feleségével együtt látogatjuk meg, és már út közben elhatározzuk, hogy mindenképpen azt a rühes három tyúkot le kell vágni. A szokásos sűrűszoftos pörkölttel vár bennünket. Ha eszünk szeretem figyelni az arcát, olyan mélyről fakadó elégedettség árad a szeméből, amit máskor alig látni. Átérzi, hogy ő még tud valamit adni, ami finom, szerethető, és egyedi.

Amint letesszük a kést, és a villát, bátyám direktben neki támad. – Most pedig azt a három vén tyúkot levágjuk.

Anyánk rám néz, aztán Margóra, majd a bátyámra. Kapaszkodót keres. Láthatóan elsápad, kivár, majd gyerek hangon megszólal. – Mit?... Nem, azt nem.

– Anyu! – nyomja meg a szó hangsúlyát türelmetlenül a bátyám. – Semmire nem jók, csak teher neked. Nem tojnak.

– Jól van, csak gyere te is ezzel, mint az öcséd... Az a nő intézi.

– Levágjuk őket, felbontjuk, betesszük a fagyasztóba, és sokáig lesz félkész baromfihúsod.

Segélykérően rám néz. – Mondd, miért ilyen erőszakos a bátyád? Miért nem ért meg engem.

– Anyu! Igaza van – lépek hátrébb. – Arra gondolj, hogy lesz legalább három kiló húsod a hűtőben. Tojást meg mindig hozunk neked a városból.

– Csak vegyetek el mindent tőlem – mondja beletörődötten, és már indulunk is kifelé a bátyámmal, aki hirtelen megtorpan. – Jaj, kést meg nem...

Közbeszólok. – Hagyd! Baltával csináljuk. Apu is úgy szokta.

Az első öt perc azzal telik, hogy azt a három vén, csontsovány tyúkot hajkurásszuk a hátsó udvarban, de ezek úgy kicseleznek bennünket, hogy százszor megbánjuk becsmérő szavainkat. Végre oldalra vetődve el tudom kapni az egyiket, és magabiztos léptekkel sietek be a faházba, lenyomom a fejét a tuskóra, majd felnézek a bátyámra. – Na, fogd a baltát! És gyereünk!

– Én aztán nem – mondja határozottan, és hátrébb húzódik.

– Én sem csináltam még ilyet – próbálok meggyőzni, és csak állunk ott, mint csodaváró remete a zimankós erdőben.

Mögülem váratlanul megszólal Margó. – Adjátok ide! – És mellém lép, kikapja a kezemből az állatot, és késsel már le is nyisszantja a fejét. Fröccsen a vér. Sínen vagyunk, – gondolom – a másik két áldozatot gyorsan lerendezzük.

A konyhába lépve, anyánk összecsapja a tenyerét. – Mit műveltetek. Egy csupa vér vagytok. – Még szerencse, hogy vannak még itt maradt régi, félig kinőtt nadrágok a szekrényben. Tegyétek rendbe magatokat!

Margó felhelyezi az állatokat az asztalra, elővesz egy nagy tálat, és a tűzhelyről átemeli a forró vizes fazekat, és már forrázza is le az első. Kopasztja, és a tollazatát az asztalra depózza.

Anyánk nagy lendülettel felpattan a heverőről, stokedlit ránt maga alá, és felkönyököl az asztalra. – Édes lányom, a tollat nem az asztalra hányjuk, vegyetek elő egy másik edényt, és abba.

A bátyám ugrik, és hozza az edényt.

Margó kezdi darabolni az első tyúkot, anyánk újra megszólal. – Ne azzal a késsel csináld, az a kenyérvágó. – Bátyám újra ugrik, és előkap egy másik kést.

– A comboknál nagyobbat keríts a farából! – utasít újra a ház úrnője, és arcáról lecsurog, hogy jól érzi magát. Erre Margó odasúgja a bátyának. – Vidd el innét a mamát, mert kiszaladok a házból és vissza sem jövök. Tudom én is, hogy miként kell csinálni.

Bátyám odasétál az asztal másik végéhez, átöleli anyánkat, felemeli, és lassan vezetgeti a heverő felé. – Elfáradtál, gyere, pihenj le! A többit majd mi befejezzük.

Innét már gördülékenyen mentek a dolgok, minden a helyére került.

x

Három nap múlva hív telefonon a nő, akit bátyámmal felfogadtunk, anyánk mellé.

– Mária néni bevitte a mentő, a megyeszékhelyi ambulanciára. Elesett, eltört a kulcsontja.

Éles szurkálást érzek a mellemben. – Nem kellett volna azt a hülye kérdést neki szegezniem. Nem mindegy, hogy akartak, vagy nem akartak?

Máris hívom a kórház központi számát. A sebészetben próbálkozom, de ott nincs, aztán

össze-vissza kapcsolgatnak, míg végül az elfekvőnél kötök ki. Kiderül, hogy anyámat oda zsuppolták be. Elfekvő? Ezek normálisak? Nem agonizál, csak egy jelentéktelen kis törése van.

Kocsiba vágom magam, és száguldok a külsőkórház körletébe. Végül egy tízágyas szobában ráakadok, egy halott és két haldokló között. Hanyatt fekszik, mint aki már meg is halt. Keresem a gipszet, de csak fel van kötve a karja.

– Szia, anya – köszönök rá.

– Soká jöttél – szól vissza.

– Ahogy tudtam, igyekeztem – hebegem. – Mi történt? Ugye a szemed miatt...

Felráncolja a homlokát. – A fenét. Semmi baja a szememnek. Az az állandóan vitatkozó nő nem jól tette a helyére a széket. Beleakadtam.

Mindig nehezen ismerte el, ha valami baj érte, vagy ha hibázott. Nehézkesen, fáradtan felül, és közel hajol hozzám. – Kisfiam, vigyél haza. Látod, mi van itt?

– Anyu, nem lehet.

– Dehogynem.

Hogy eltereljem a figyelmét váltok. – A bátyám is hamarosan itt lesz. A közelben volt dolga.

– Jön Endre is? – erősíteti meg a hírt, és látom, jól esik neki, hogy mindketten törődünk vele.

– Beszélék az osztályvezető főorvossal, mindjárt jövök – hadarom, felpattanok az ágyvégről, és elsietek az iroda felé. A főorvos régi ismerősöm, tanítottam a fiát a középiskolában, sőt gyakran korrepetáltam is, talán valamit el tudok érni. Kedvesen fogad, még végig sem tudom mondani a kérésemet, máris rávágja. – Ma üresedett meg egy kétágyas szoba, oda átteszem anyukádat, oké?

Amíg elégedetten, és büszkén visszafelé ballagok, felötlik a kérdés, hogy ez most korrupció, vagy egyszerűen csak egy kiérdemelt, nekem járó gesztus. blokkolom a gondolatot, amit én elértem, egy apró, kis szívesség.

Belépek a szobába, számban forgatom a jó hírt, de nincs módom megszólalni, ott találok a bátyámat, amint éppen intézkedik.

– Anyu! Nincs vita, évek óta ígéreted, hogy feljössz hozzánk Budapestre. Majd ott lábadozol. A Római parton van a lakótelep, hatalmas parkban, jó a levegője, jól fogod érezni magad. Már én is nyugdíjas vagyok, eleszünk kettesben, amíg a Margó dolgozik.

Anyám rám kapja a tekintetét, tőlem várja, hogy segítek, ő már csak haza vágyik a kis otthonába, a cicájához. A bátyám pedig, aki egész életében vezető beosztásokat dolgozott, nem enged. Elrohan a főorvoshoz, és aláírja, hogy az ő felelősségére a paciens elhagyja a kórházat.

Búcsúzkodunk a parkolóban, anyám kétségbe esett szemmel kérdezi.

– Ugye eljössz majd, kisfiam.

– Megyek, anya. Gyakran van Pesten dolgom.

– De minél előbb, hallod?

Egy hét múlva keresem fel. Ül az erkélyen, közönyös arccal bámulja a parkban ugránczó, hintázó gyerekeket, a bátyám el-elszundítva nézi az aktuális kommersz mexikói tv-sorozatot.

– Szia, anyu – köszönök rá.

– Kisfiam – kapja rám a tekintetét fellélegezve, mintha a megváltó toppant volna be. – Vigyél haza.

– Anyu – próbálom lenyugtatni. – Mindened megvan, nem jó egy kicsit együtt lenni a nagyobbik fiaddal?

– Jó, jó, de látom, hogy teher vagyok. Tegnap is kimentem a szobámból a WC-re, ahogy viszcacsosoztam Margó ugrott, kapta a felmosóröngyöt, és feltörölte utánam a linóleumot. Most mondd meg, hát sáros az én papucsom? Mióta itt vagyok, nem is voltam kint. Már nem merek járkalni sem a lakásban.

– Jól van, kibírod. Aztán majd hozzám is eljössz egy-két hétre – próbálom ügyetlenül oldani a helyzetet.

– Ti miért nem értitek meg, hogy én csak otthon érzem jól magam. Apátok is ott van eltemetve. Kisfiam, ha szeretsz, haza viszel.

Beballagok a nappaliba, ahol a bátyám még mindig odatapad a tv-képernyőjére.

– Haza akar menni – lépek a második sorozat történetébe. – Elviszem.

– Ellenem hangoltad? Ne csináld!

– Én? – horkanok föl. – Kiültetted egy erkélyre, hogy nézzen egy idegen világot. Te pedig egész délután itt bóbiskolsz a tv előtt. Legalább beszélgethettél volna vele.

– Hívtam őt is, de...

Még vitatkozunk néhány percig, aztán ő is belátja, hogy ez így nem működik. Összepakoljuk, és hazaviszem abba a házba, ahol ötvennyolc évig ő volt család feje. Útközben többször is hívnak telefonon a cégetől. Fülel, mit beszélek, majd amikor befejezem megszólal. – Látom, vitted valamire, apád büszke lenne rád, ha megérhette volna.

x

Még három évet élt, aztán csendben elment. Ami egész további életemben megnyugtató, hogy mellette lehettem, amikor először csak fenn-fennakadt a lélegzete, aztán végképp elcsendesedett. Fogtam a kezét, és amikor erőtlenül kifordultak a tenyeremből egyre sápadtabb, ernyedő ujjai, tudtam, hogy elment, hogy elveszítettük. Kilencvennégy évet élt. Nagyon hiányzik zsörtölődő, szeretettel parancsolgató hangja.

NÉMETH JÁNOS: Az uszodai friz makettje

Lackner László

Futok utánad

Nem bánom, vesszen minden pénzem,
éljek vízen, száraz kenyéren,
koldulnom kelljen utcasarkon,
ég alatt hulljon rám az alkony,
csak egy, amit nagyon remélek,
nem veszíthetlek el Téged.

Nem bánom legyek a cseléded,
lesném parancsod, élnék érted,
cipődet nap, nap kipucolnám,
nem bántana, hogy szégyen hull rám,
csak egy amit nagyon remélek,
nem veszíthetlek el Téged.

Nem bánom, vesszen a tehetség,
legyek egy béna, szimpla restség,
ne tudjak többé verset írni,
könyvekben regéket mesélni,
csak egy, amit nagyon remélek,
nem veszíthetlek el Téged.

Látod, hogy mindenem eldobnám,
lennék kacat a szemét dombján,
királynóm voltál, senki lettem;
koldus Ábel a rengetegben.
Csak egy, amit esdeklőn kérek,
hogy ne veszítselek el Téged.

Itt állok reménykedve, bénán,
a tágas horizont karóján,
tudtam, hogy érzékeny a lelked,
és erre én mégsem figyeltem,
te jó vagy, s a jó ember békül,
tudom, hogy megbocsátasz végül.